

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie III./2019
Senát IV

Nález:

spisová značka	IV. ÚS 58/2018
populárny názov	odlišnosť ústneho a písomného odôvodnenia rozsudku
sudca spravodajca	Ludmila Gajdošíková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	15.11.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 14 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 5 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov § 36 ods. 2
analytická právna veta	Rozdielne právne posúdenie vecí v ústnom a následne v písomnom odôvodnení súdneho rozhodnutia môže mať za následok porušenie práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia .
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti okrem iného namietala, že krajský súd po vyhlásení rozsudku svoje rozhodnutie ústne odôvodnil inak, ako to následne urobil v písomnom vyhotovení rozhodnutia.
z odôvodnenia	Viazanosť súdu vyhláseným rozsudkom predovšetkým znamená viazosť výrokom, keďže obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozsudku (§ 155 ods. 1 OSP). Napriek tomu, že zákon ukladá súdu po vyhlásení rozsudku tento aj odôvodniť, z povahy vecí vyplýva, že ústne odôvodnenie v zásade nebude doslovne totožné s odôvodnením uvedeným v písomnom vyhotovení rozsudku. Uvedená skutočnosť však neznamená, že súd sa môže v odôvodnení písomného vyhotovenia rozsudku ľubovoľne odchýliť od odôvodnenia uvedeného ústne po vyhlásení rozsudku. Ústavný súd už vo veci týkajúcej sa obnovy konania akceptoval rozdielnosť ústneho odôvodnenia a písomného odôvodnenia rozhodnutia vzhľadom na to, že táto odlišnosť sa týkala len popisu toho, ako súdy hodnotili dôkazy v pôvodnom konaní, a nie tej časti odôvodnenia, v ktorej súd priamo odpovedá na kľúčovú otázku, prečo sťažovateľom navrhovaný dôkaz nepovažoval za nový dôkaz (ako dôvod na povolenie obnovy konania).

	<p>V prejednávanej veci – z argumentácie sťažovateľky a zo zvukového záznamu z pojednávania, na ktorom krajský súd vyhlásil napadnutý rozsudok, vyplýva, že v ústnom odôvodnení krajský súd po vyhlásení napadnutého rozsudku uviedol, že nie je potrebné trvať na využití iných právnych prostriedkov pred podaním žaloby v systéme správneho súdnictva podľa Občianskeho súdneho poriadku – osobitne sťažnosti podľa zákona o sťažnostiach, ktorú krajský súd nepovažoval za efektívny prostriedok nápravy. Následne krajský súd skúmal vecné námietky sťažovateľky a dospel k záveru, že nie sú dané dôvody na vyslovenie nezákonnosti zásahu žalovaného. Z ústneho odôvodnenia napadnutého rozsudku takto vyplynulo, že krajský súd považoval žalobu sťažovateľky za prípustnú v zmysle využitia iných prostriedkov nápravy podľa § 250v ods. 3 OSP, z hľadiska vecnej argumentácie ju však považoval za nedôvodnú.</p> <p>V písomnom odôvodnení napadnutého rozsudku ale krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľka nespĺnila podmienku subsidiarity žaloby o ochranu pred nezákonným zásahom, keďže nevyčerpala prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis podľa § 250v ods. 3 OSP, preto ju považoval za neprípustnú. Nad rámec veci uviedol, že žaloba sťažovateľky by aj v prípade jej prípustnosti bola zamietnutá, keďže ju považoval za nedôvodnú, t. j. dospel k záveru, že nebol preukázaný sťažovateľkou tvrdený nezákonný zásah orgánu verejnej správy (žalovaného).</p> <p>Z uvedeného vyplýva, že rozpor medzi ústnym odôvodnením napadnutého rozsudku a písomným odôvodnením je priamo spojený so zákonným dôvodom rozhodnutia o predmete konania. V tejto súvislosti ústavný súd prihliadol aj na to, že Občiansky súdny poriadok ustanovoval rovnakú formu rozhodnutia t. j. rozsudok – bez ohľadu na to, či v skutočnosti išlo o procesné rozhodnutie (pre nespĺnenie procesných podmienok prípustnosti žaloby) alebo o meritórne rozhodnutie, a taktiež rovnaký výrok pre obe situácie, t. j. nerozlišoval medzi odmietnutím a zamietnutím žaloby. Uvedené považoval ústavný súd za relevantné, pretože ak by účinná právna úprava napr. rozlišovala medzi odmietnutím žaloby uznesením a zamietnutím žaloby rozsudkom – už samotná forma rozhodnutia a jeho výrok by boli samy osebe dostatočným indikátorom o podstatných právnych názoroch správneho súdu k prejednávanej veci (za predpokladu, že správny súd nepochybil pri voľbe formy rozhodnutia a príslušného výroku). Právna úprava účinná pri vyhlásení napadnutého rozsudku však ustanovovala jednotnú formu rozhodnutia a znenie výroku pre všetky situácie znamenajúce neúspech žalobcu, preto až odôvodnenie rozhodnutia (časovo najprv ústne a následne písomné) poskytuje dostatočnú odpoveď na rozhodujúce otázky (procesné a meritórne) rámcujúce predmet konania. Sťažovateľka takto – pri formálnej (gramatickej) zhode výroku napadnutého rozsudku bola konfrontovaná v konečnom dôsledku s dvomi rozdielnymi právnymi posúdeniami jej veci v ústnom odôvodnení a následne pri písomnom odôvodnení.</p> <p>Uvedeným postupom preto krajský súd porušil predovšetkým § 156 ods. 4 OSP, čo malo za následok porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – a to primárne práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>II. ÚS 304/2018</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>správne súdnictvo-konanie o ochrane pred nezákonným zásahom práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na inú právnu ochranu</p>

	<p>práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo vlastníť majetok rozhodnutie-odôvodnenie rozsudok-verejné vyhlásenie rozsudku práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces rozhodnutie-vyhotovenie rozhodnutia práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na prieskum zákonosti rozhodnutia orgánu verejnej správy daň-daňová kontrola</p>
--	--

spisová značka	IV. ÚS 377/2018
populárny názov	Primeranosť regresnej náhrady škody
sudca spravodajca	Ľudmila Gajdošíková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	31.01.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov § 36 ods. 2</p>
analytická právna veta	<p>Regresná náhrada má plniť výchovný účel, a nie likvidačný účel, a má zohľadniť okolnosti, za ktorých došlo k vzniku škody. Primeranosť náhrady možno skúmať skúmaním výšky sumy vyplatenej z titulu poistenia (pri zohľadnení, či ide o sumu konečnú alebo o sumu, ktorá sa v budúcnosti bude zvyšovať), zohľadnením okolností, za ktorých škoda vznikla, a tiež skúmaním osobných, zárobkových a majetkových pomerov toho, kto škodu spôsobil. Až posúdením týchto troch komponentov možno dospieť k záveru o tom, či regresná náhrada je primeraná. Aplikácia dvoch komponentov – výšky plnenia a miery jej percentuálneho zníženia a okolností, za ktorých došlo ku škode – nie je dostatočným podkladom pre záver o primeranosti regresnej náhrady. Je nevyhnutné aplikovať súčasne aj tretí komponent, t. j. konkrétne pomery toho, kto škodu spôsobil, lebo len tak možno dosiahnuť účel regresnej náhrady. Skúmanie pomerov toho, kto škodu spôsobil, umožní primerane určiť výšku regresnej náhrady tak, aby plnila výchovný (odstrašujúci) účinok, a vyhnúť sa tomu, aby výška regresnej náhrady nebola príliš nízka – keď nenaplní svoj účel – a na druhej strane, aby nebola (ekonomicky) likvidačná.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ mal so žalobcom uzavreté povinné zmluvné poistenie na motorové vozidlo. V roku 2001 spôsobil ako vodič motorového vozidla pod vplyvom alkoholu dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej došlo k ujme na zdraví troch poškodených a k poistnej udalosti. Žalobca sa v zmysle § 826 Občianskeho zákonníka na okresnom súde domáhal od sťažovateľa zaplatať regresnej náhrady škody, ktorej pôvodná výška tvorila približne 90.000 eur, avšak žalobca si nakoniec uplatnil iba čiastku 33.813 eur s príslušenstvom, teda približne 37 % celkovej výšky škody.</p> <p>Okresný súd rozsudkom zaviazal sťažovateľa na zaplatať sumu 2 206,80 eur s príslušenstvom v splátkach po 30 eur mesačne až do úplného vyrovnania dlhu. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol.</p> <p>Proti rozsudku okresného súdu podali odvolania žalobca aj sťažovateľ. Krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu 30 000 € s príslušenstvom. Vo zvyšnej časti – týkajúcej sa časti úrokov z omeškania – žalobu zamietol.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 241 ods.</p>

	<p>2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku z dôvodu, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Podstatou sťažovateľových dovolacích námietok bolo tvrdenie, že priznaná výška regresnej náhrady nerešpektovala princíp primeranosti stanovený v Občianskom zákonníku a bola pre neho ekonomicky likvidačná.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľ namieta, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je nezákonný, formalistický a arbitrárny. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je „príliš všeobecné, povrchné, nezohľadňujúce konkrétny prípad sťažovateľa“. Podľa sťažovateľa najvyšší súd sa nevysporiadal s jeho dovolacou argumentáciou. Otázku použitia historického výkladu relevantných právnych predpisov zodpovedal len „všeobecným spôsobom“. Podľa sťažovateľa v prejednávanej príhode existuje medzera v práve a v dôsledku absencie konštantnej judikatúry všeobecných súdov „štandardné interpretačné metódy“ zlyhávajú. V prerokúvanom prípade zlyháva gramatická (jazyková) metóda, ako aj systematická metóda výkladu, „preto bolo namieste použiť historickú metódu ako aj metódu logického, racionálneho výkladu“. Uvedené úvahy sa vzťahujú osobitne na aplikáciu a výklad § 826 Občianskeho zákonníka.</p> <p>Najvyšší súd postupoval podľa sťažovateľa nesprávne pri vysporiadaní sa s otázkou primeranosti a proporcionality priznanej regresnej náhrady. Sťažovateľ argumentuje, že primeranosť „nemožno posudzovať podľa násobkov či percentuálneho určenia..., ale musí sa posudzovať na každý konkrétny prípad osobitne/jednotlivo so zohľadnením výšky uplatňovanej regresnej náhrady a jej dopadu ekonomického, materiálneho, sociálneho na osobu žalovaného/sťažovateľa a jeho rodinu...“. Sťažovateľ ďalej namieta, že najvyšší súd sa mal pri skúmaní primeranosti regresnej náhrady vysporiadať s tým, že žalobca bude opakovane plniť v prospech poškodených plnenia, pričom proti sťažovateľovi uplatnil už ďalšie regresné náhrady osobitným žalobami.</p> <p>Podľa sťažovateľa najvyšší súd neskúmal primeranosť regresnej náhrady ani z hľadiska „existujúceho vnútorného predpisu žalobcu, ktorý určoval uplatnenie práva postihu pri požití alkoholu do 2 promile do výšky 60 %, najviac 50.000,00 Sk /1.659,69 €/“.</p> <p>Najvyšší súd napadnutým rozsudkom z 28. júna 2016 zamietol dovolanie sťažovateľa. Poukázal na znenie a výklad § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 423/1991 Zb. a na to, že toto ustanovenie je „lex specialis... proti všeobecnej úprave zmluvného poistenia uvedenej v ustanovení § 788 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka“.</p> <p>Najvyšší súd následne k princípu primeranosti regresnej náhrady uviedol:</p> <p>«... rozhodujúcou a teda aj spornou otázkou v prejednávanej veci bolo ustálenie či výška žalobcom uplatnenej regresnej náhrady voči žalovanému je primeraná. Tu dovolací súd uvádza, že odvolací súd správne poukázal pri svojom rozhodovaní na zásadu primeranosti a proporcionality, na ktorú v konečnom dôsledku reflektujú aj všeobecné predpisy občianskeho práva. Občiansky zákonník ako všeobecný predpis hovorí o „primeranej náhrade“ toho, čo poisťovateľ plnil za poisteného. To znamená, že poisťovateľ má svoje postihové právo primerane znížiť v závislosti od osobných, zárobkových a majetkových pomerov poisteného a od okolností, za ktorých došlo ku škode. Uplatnenie tohto nároku proti poistenému má plniť výchovný účel, nie existenčne ohroziť poisteného. Ak by poisťovateľ uplatnil postih v plnej výške vyplatených súm, poistenie zodpovednosti by stratilo svoj zmysel. Aj v zmysle vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje zhodne so záverom odvolacieho súdu, že pri žalobcom uplatnenej náhrade vo výške 37 % z plnenia, ktoré bolo poškodeným skutočne vyplatené, bola zachovaná zásada primeranosti a princíp proporcionality. Náhrada v zmysle primeranosti má byť prijateľná a únosná pre obe strany,</p>

pričom nesmie byť na úkor len jednej z nich.»

Z napadnutého rozsudku vyplýva, že najvyšší súd sa stotožnil s rozsudkom krajského súdu, pričom uviedol, že tento „na zistený skutkový stav použil správny právny predpis, ktorý aj správne interpretoval, pričom zo skutkových záverov vyvodil správne právne závery“. Najvyšší súd tiež uviedol, že „v podrobnostiach poukazuje na vecne správne právne závery odvolacieho súdu...“.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd preskúmal aj rozsudok krajského súdu z 30. januára 2014, vychádzajúc zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvoinštančného, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09). Tento právny názor možno v prejednávanej veci primerane aplikovať aj na vzťah odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu a odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu.

Krajský súd rozsudkom z 30. januára 2014 zmenil rozsudok okresného súdu a uviedol, že vo veci „je treba aplikovať vyhlášku č. 423/1991 Zb., ktorej účinnosť bola do 1. 1. 2002. Keďže k dopravnej nehode došlo 7. 11. 2001...“. Okresný súd k výške regresnej náhrady a jej primeranosti uviedol, že „za žalovaného bola vyplatená náhrada vo výške 90.843,89 eur, pričom po jeho žiadosti zo dňa 16. 3. 2009 žalobca rozhodol od časti vymáhania nároku upustiť a uplatňuje si len nárok na zaplatenie 30.000,- eur... Ak teda žalobca z titulu poistenia vyplatil za žalovaného sumu 90.843,89 eur, potom uplatnený nárok zodpovedá zásade proporcionality, zásade primeranosti, a teda možno konštatovať, že ide o nárok oprávnený v súlade s vyššie citovaným ustanovením § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 423/1991 Zb.

Odvolací súd v súvislosti s nárokom žalobcu považuje za potrebné zdôrazniť, že princíp primeranosti, ktorý bol v tomto konaní uplatnený, keď zo sumy 90.843,89 eur je požadovaná suma 33.813,33 eur, čo zodpovedá 37%, bol súdom zohľadnený v tom smere, že nebolo možné nezobrať do úvahy aj to, z akého dôvodu je regresná náhrada od žalovaného žiadaná. Treba tu vidieť to, že poistený spôsobil škodu po požití alkoholického nápoja, keď bol zistený v krvi obsah alkoholu vo výške 1,36 až 1,72 ‰. Túto okolnosť nemožno nijakým spôsobom zľahčovať, prípadne vôbec nebrať do úvahy z hľadiska výšky požadovanej regresnej náhrady. Teda z tohto pohľadu žalobca v dostatočnej miere znížil požadovanú regresnú náhradu, ak v tomto konaní požadoval zaplatenie sumy 33.813,33 eur.“.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku krajského súdu vyplýva, že konajúce súdy považovali žalobcom uplatnenú regresnú náhradu za primeranú vzhľadom na to, že žalobca proti sťažovateľovi uplatnil len 37 % zo sumy, ktorú vyplatil poškodeným z titulu poistenia zodpovednosti za škodu, pričom sťažovateľ spôsobil škodu pri vedení osobného motorového vozidla pod vplyvom alkoholu. Najvyšší súd tiež uviedol, že pre splnenie podmienky primeranosti náhrady poisťovateľ má znížiť postihové právo „v závislosti od osobných, zárobkových a majetkových pomerov poisteného a od okolností, za ktorých došlo ku škode“. Zdôraznil tiež účel regresnej náhrady, ktorá má plniť „výchovný účel, nie existenčne ohroziť poisteného“. Najvyšší súd však nijak neodkázal na konkrétne skutkové zistenia týkajúce sa osobných, zárobkových a majetkových pomerov sťažovateľa a následne nijak neozrejmil, prečo je priznaná výška regresnej náhrady primeraná k preukázaným pomeroch sťažovateľa (aj pri zohľadnení okolností vzniku škody). Rovnakým spôsobom postupoval aj krajský súd v odôvodnení rozsudku z 30. januára 2014 – neuviedol konkrétne zistenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch sťažovateľa – a ani konkrétne úvahy o primeranosti

	<p>regresnej náhrady vzhľadom na tieto pomery.</p> <p>Za ústavne akceptovateľnú možno považovať úvahu najvyššieho súdu, že regresná náhrada má plniť výchovný účel, a nie likvidačný účel, a má zohľadniť okolnosti, za ktorých došlo k vzniku škody. Vzhľadom na uvedené primeranosť náhrady možno podľa názoru ústavného súdu ustáliť skúmaním výšky sumy vyplatené z titulu poistenia (pri zohľadnení, či ide o sumu konečnú alebo o sumu, ktorá sa v budúcnosti bude zvyšovať), zohľadnením okolností, za ktorých škoda vznikla, a tiež skúmaním pomerov toho, kto škodu spôsobil. Podľa názoru ústavného súdu až posúdením týchto troch komponentov možno dospieť k záveru o tom, či regresná náhrada je primeraná. Aplikácia dvoch komponentov – výšky plnenia a miery jej percentuálneho zníženia a okolností, za ktorých došlo ku škode – nie je dostatočným podkladom pre záver o primeranosti regresnej náhrady. Je nevyhnutné aplikovať súčasne aj tretí komponent, t. j. konkrétne pomery toho, kto škodu spôsobil, lebo len tak možno dosiahnuť účel regresnej náhrady. Skúmanie pomerov toho, kto škodu spôsobil, umožní primerane určiť výšku regresnej náhrady tak, aby plnila výchovný (odstrašujúci) účinok, a vyhnúť sa tomu, aby výška regresnej náhrady nebola príliš nízka – keď nenaplní svoj účel – a na druhej strane, aby nebola (ekonomicky) likvidačná.</p> <p>Nad rámec veci ústavný súd dodáva, že v závislosti od konkrétnych okolností by bolo ústavne akceptovateľné aplikovať aj podporné komponenty, prípadne modifikované postupy pri určení primeranej regresnej náhrady – napr. zohľadnenie priemernej prípadne minimálnej mzdy v hospodárstve v prípade nemožnosti riadneho zistenia pomerov, kontumačné určenie výšky regresnej náhrady (t. j. bez ohľadu na pomery toho, kto škodu spôsobil) pri zjavne špekulatívnom a zneužívajúcom prístupe pri preukazovaní svojich pomerov tým, kto škodu spôsobil.</p> <p>V prerokúvanom prípade je zjavné, že najvyšší súd v spojení s krajským súdom aplikoval len dva komponenty – celkovú sumu vyplatené náhrady (a jej percentuálne zníženie) a okolnosti, za ktorých ku škode došlo. Najvyšší súd všeobecne poukázal aj na potrebu zohľadniť osobné, zárobné a majetkové pomery poisteného – konkrétne ich však v prejednávanej veci neaplikoval. Za uvedených okolností preto ústavný súd považoval právny záver najvyššieho súdu o primeranosti regresnej náhrady za arbitrárny (svojvoľný) a tiež za zjavne neodôvodnený, keďže najvyšší súd nevysvetlil, ako vyhodnotil osobné, zárobné a majetkové pomery sťažovateľa, hoci ich považoval za relevantné.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>Základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom najvyššieho súdu z 28. júna 2016 porušené boli. Rozsudok najvyššieho súdu z 28. júna 2016 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov</p>	<p>Európsky súd pre ľudské práva: Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov</p>
<p>klúčové slová</p>	<p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu zodpovednosť-za škodu ublíženie na zdraví</p>

	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces lex generalis, lex specialis výklad (interpretácia)-historický dovolanie-dovolacie konanie poistenie, poisťné-poisťná zmluva ujma, náhrada škody-ujma na zdraví arbitrážnosť rozhodnutie-odôvodnenie
--	---

spisová značka	IV. ÚS 421/2018
populárny názov	Kumulácia dovolacích dôvodov
sudca spravodajca	Ľudmila Gajdošíková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.02.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov § 36 ods. 2
analytická právna veta	Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmatečnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmatečnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ bol žalovaným v spore o zaplatenie sumy pred okresným súdom, ktoré bolo v časti zastavené a vo zvyšnej časti bola žaloba rozsudkom zamietnutá a sťažovateľovi bola uložená povinnosť nahradiť trovy konania vo výške 88 %. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol. Dovolanie bolo podané z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP a podľa § 420 písm. f) CSP. Následne podaním doručeným najvyššiemu súdu 14. júna 2017 sťažovateľ vzal dovolanie v časti týkajúcej sa dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP späť, reagujúc na uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 týkajúceho sa neprípustnosti kumulácie dôvodov dovolania podľa § 420 CSP a § 421 CSP. Najvyšší súd čiastočne späťvzatie dovolania považoval za zmenu dovolacích dôvodov, ktorú však podľa § 434 CSP možno urobiť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd skúmal prípustnosť dovolania len z hľadiska § 420 písm. f) CSP, a nie aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP.
z odôvodnenia	Základom sťažovateľovej argumentácie je tvrdenie, že najvyšší súd porušil označené práva z dôvodu, že nepripustil späťvzatie dovolania v časti dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Následne najvyšší súd preskúmal dovolanie vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP,

vzhľadom na zákaz kumulácie dovolacích dôvodov však dovolanie v časti, v ktorej namieta dovolacie dôvody podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP, vecne nepreskúmal.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení z 22. novembra 2017 uviedol, že sťažovateľ prípustnosť a dôvodnosť dovolania založil na § 420 písm. f) CSP a na § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP. Poukázal na podanie sťažovateľa, ktorým čiastočne vzal späť dovolanie, pričom dospel k záveru, že „pokiaľ mal dovolateľ na mysli to, že na... dovolacom dôvode podľa ust. § 420 písm. f) CSP už netrvá, v skutočnosti ide o zmenu ním uplatnených dovolacích dôvodov..., dovolací súd na zmenu uplatnených dovolacích dôvodov, uskutočnenú po uplynutí dovolacej lehoty, neprihliadol“. Najvyšší súd následne – vzhľadom na to, že neprihliadol na čiastočné späťvzatie dovolania, „skúmal prípustnosť dovolania v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP“. V ďalšej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia sa najvyšší súd podrobne vysporiadal s dôvodnosťou podaného dovolania z hľadiska dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

Vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP najvyšší súd uviedol, že „prípustnosť dovolania nie je splnená ani podľa ust. § 421 CSP, pretože uplatnenie všetkých troch dovolacích dôvodov naraz... je navzájom protichodné a logicky sa aj vzájomne vylučuje. Dovolateľ nemôže zároveň namietať, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (písm. a/) a zároveň, že konkrétna právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) a zároveň, že právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/)...

... Pokiaľ dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci, musí dovolací dôvod v zmysle ust. § 421 ods. 1 CSP vymedziť jednoznačne, pretože ak jednotlivé dovolacie dôvody dovolateľ vzájomne kumuluje, resp. uvedie, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil bez toho, aby jednoznačne vymedzil konkrétny dovolací dôvod v zmysle ust. § 421 ods. 1 CSP, jeho dovolanie je neurčité a zmätočné, čo zakladá zákonný dôvod pre odmietnutie dovolania v zmysle ust. § 447 písm. f) CSP...“.

Pokiaľ ide osobitne o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP – najvyšší súd interpretoval pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ s odkazom, že existenciu uvedeného dovolacieho dôvodu sťažovateľ odôvodňuje rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 12 Cb 2/2013 a nálezom ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 195/2012 zo 16. augusta 2012 – ktoré nie sú rozhodnutiami dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 ObdoV 23/2010 zo 16. decembra 2010 – ním najvyšší súd ako dovolací súd odmietol dovolanie z procesných dôvodov. Z uvedených dôvodov rozhodnutia, na ktoré odkázal sťažovateľ v dovolaní, „nemôžno považovať za rozhodnutia predstavujúce ustálenú rozhodovacia prax dovolacieho súdu čo do merita veci, od ktorej sa mal odvolací súd v posudzovanom prípade odkloniť pri (vy)riešení konkrétnej právnej otázky. Dovolanie žalovaného z hľadiska ním vymedzeného dovolacieho dôvodu podľa ust. § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je preto opodstatnené.“.

Najvyšší súd napokon v odôvodnení poukázal na rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017, „podľa záveru ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle ust. § 420 CSP a ust. § 421 CSP je neprípustná. Ak sú v dovolaní... súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska ust. § 420 CSP. S poukazom na vyššie uvedený záver... dovolací súd sa v preskúmvanej veci nezaoberal vecným posúdením dovolania žalovaného, podaného z dôvodov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP.“.

Vychádzajúc z uvedenej argumentácie najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. c) a f) CSP odmietol.

Z napadnutého uznesenia je zrejmé, že najvyšší súd preskúmal dovolanie len z hľadiska § 420 písm. f) CSP, vychádzajúc z právneho názoru o zákaze kumulácie dovolacích dôvodov vyjadreného v uznesení veľkého senátu sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017, v ktorom veľký senát uviedol:

„... Kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná.

... Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP.

... Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.“

Veľký senát najvyššieho súdu zmenil právny názor týkajúci sa zákazu kumulácie dovolacích dôvodov a uznesením sp. zn. 1 V Cdo 1/2018 z 21. marca 2018 rozhodol:

„Kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 C. s. p. a § 421 C. s. p. je prípustná.“

Napokon o otázke zákazu kumulácie dovolacích dôvodov ústavný súd vo veci zjednotenia odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu uznesením sp. zn. PLz. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018 rozhodol:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd uvádza, že právny názor najvyššieho súdu o zákaze kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a podľa § 421 CSP – na ktorom je založené napadnuté uznesenie najvyššieho súdu – je arbitrárny a ústavne nesúladný.

Ústavný súd neakceptoval ani obranu predsedníčky najvyššieho súdu (a ani príslušný právny záver v napadnutom uznesení, pozn.), podľa ktorej najvyšší súd sa v napadnutom uznesení vysporiadal aj s dovolacími dôvodmi podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, pričom dospel k záveru, že tieto dôvody neboli vymedzené zákonom predpísaným spôsobom, keďže súčasné uplatnenie týchto dovolacích dôvodov sa vzájomne vylučuje.

Ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že veci, ktoré sú predmetom rozhodovania všeobecných súdov, pozostávajú spravidla z viacerých skutkových a právnych prvkov – pričom nemožno vylúčiť situáciu – že určitý skutkový a právny aspekt prejednávanej veci posudzuje dovolací súd nejednotne, prípadne určitý skutkový a právny aspekt špecifický pre konkrétne prejednanú vec nebol predmetom rozhodovania dovolacieho súdu. V takýchto prípadoch by

	<p>prichádzalo do úvahy súbežné uplatnenie dovolacích dôvodov podľa § 421 CSP. Je relevantné, že v prerokúvanom prípade uvedená úvaha nie je úplne akademická, keďže sťažovateľ v dovolaní – vychádzajúc z toho, ako obsah dovolania vymedzil najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia – na jednej strane namietal, že najvyšší súd sa odklonil od svojej rozhodovacej praxe – v otázke, či porušil zákonnú povinnosť (zrejme kontraktačnú povinnosť, pozn.) – a tiež namietal, že najvyšší súd doteraz neposudzoval otázku povinnosti platiť za odber povrchovej vody pri neuzavretí zmluvy a určenia výšky platby v takom prípade.</p> <p>V druhom rade ústavný súd neakceptoval obranu predsedníčky najvyššieho súdu aj s poukazom na právny názor vyplývajúci z uznesenia sp. zn. PLz. ÚS 1/2018. Ústavný súd v predmetnom uznesení totiž uviedol:</p> <p>„16. Zo žiadneho zákonného ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Možno konštatovať, že § 420 CSP zakladá samostatne prípustnosť dovolania a rovnako samostatne zakladá prípustnosť dovolania aj § 421 CSP. Zákon medzi nimi neupravuje žiadnu súvislosť, a to ani podmieňujúcu, ani vylučujúcu. Právna úprava je v tomto smere jasná a jednoznačná...“</p> <p>17. Je ústavne (ale i zákonne, pozn.) neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania napriek reálnej existencii viacerých dôvodov prípustnosti dovolania. Týmto postupom by bola <i>de facto</i> rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné. Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.“</p> <p>Z uznesenia ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/2018 vyplýva právny názor, že ústavne súladný výklad príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku predpokladá možnosť kumulovať dovolacie dôvody podľa § 420 CSP a podľa § 421 CSP a tiež možnosť kumulovať dôvody zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v rámci ustanovenia § 420 CSP. Z uvedeného preto nevyhnutne vyplýva možnosť dovolateľa kumulovať dovolacie dôvody aj v rámci ustanovenia § 421 CSP.</p> <p>Na základe týchto skutočností – vychádzajúc predovšetkým z právneho názoru pléna ústavného súdu v uznesení sp. zn. PLz. ÚS 1/2018 z 25. apríla 2018 – ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd napadnutým uznesením z 22. novembra 2017 porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>Základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením najvyššieho súdu z 22. novembra 2017 porušené boli. Uznesenie najvyššieho súdu z 22. novembra 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Priznáva sťažovateľke náhradu trov konania.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: PLz. ÚS 1/2018</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok</p>

klúčové slová	opravný prostriedok-mimoriadny dovolanie-dovolacie dôvody práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces odmietnutie spravodlivosti (denegatio iustitiae)
----------------------	---

spisová značka	IV. ÚS 422/2018
populárny názov	aktívna legitímácia na obnovu správneho konania
sudca spravodajca	Ľudmila Gajdošíková
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	13.12.2018
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov § 36 ods. 2
analytická právna veta	Návrh na obnovu správneho konania môže podať aj osoba, ktorá nebola účastníkom pôvodného konania.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali, že Najvyšší súd Slovenskej republiky porušil ich práva, keďže v rozhodnutí v ich veci vychádzal z ústavne neudržateľného výkladu § 62 Správneho poriadku a konštatoval, že sťažovatelia nemajú aktívnu legitímáciu na podanie návrhu na obnovu správneho konania, pretože neboli účastníkmi pôvodného konania,
z odôvodnenia	Ústavný súd dospel k záveru, že výklad § 62 ods. 1 písm. c) Správneho poriadku zvolený najvyšším súdom dôsledne nerešpektuje zásadu materiálnej ochrany práv a zásadu ústavne konformného výkladu právnych noriem. V prvom rade ústavný súd akceptuje, že § 62 Správneho poriadku uvádza, že návrh na obnovu konania môže podať účastník konania, čo vedie k prvotnému záveru, že ten, kto v pôvodnom správnom konaní nebol účastníkom konania, t. j. vo formálnom zmysle ten, s kým správny orgán ako s účastníkom konania nekonal, nemôže podať návrh na obnovu konania. Na druhej strane však napr. § 62 ods. 1 písm. c) Správneho poriadku ustanovuje, že návrh na obnovu konania možno podať, ak nesprávnym postupom správneho orgánu sa účastníkovi konania odňala možnosť zúčastniť sa na konaní. Uvedené ustanovenie nevymedzuje relevantný rozsah odňatia možnosti zúčastniť sa na konaní – môže teda ísť o čiastočné odňatie účasti napr. v rozsahu nedoručenia rozhodnutia, neprizvania na ústne pojednávanie a pod., alebo môže ísť o odňatie účasti v absolútnom rozsahu, t. j. o nekonanie s niekým ako s účastníkom konania. Uvedená formulácia nasvedčuje záveru, že pojem „účastník konania“ uvedený v § 62 Správneho poriadku ako vecne legitimovanej osoby na podanie návrhu na obnovu konania je potrebné vykladať nie formálne, t. j. ako toho účastníka konania, s ktorým správny orgán v pôvodnom správnom konaní ako s účastníkom konal, ale skôr materiálne, t. j. ako toho, kto je účastníkom konania v zmysle relevantných ustanovení Správneho poriadku alebo ustanovení osobitného zákona, bez ohľadu na to, či s ním správny orgán v pôvodnom konaní ako s účastníkom konal. Tomuto výkladu nebránil ani inštitút žaloby opomenutého účastníka podľa § 250b ods. 2 OSP. Materiálny výklad účastníka konania podľa § 62 Správneho poriadku ako vecne legitimovaného subjektu na podanie návrhu na obnovu konania môže vytvoriť stav, keď opomenutý účastník

	<p>bude mať – v závislosti od ďalších podmienok – k dispozícii dva právne prostriedky na nápravu ním tvrdenej nezákonnej neúčasti v určitom správnom konaní. Pluralita právnych prostriedkov nápravy tvrdenej nezákonnosti nie je sama osebe neprípustná, a rovnako tak nie je automatickým dôvodom na reštriktívny výklad určitej právnej normy.</p> <p>Pre ústavný súd v konaní o sťažnosti proti meritórnemu rozhodnutiu v správnom súdnictve nie je prioritne podstatné, v ktorom z jednotlivých typov konaní regulovaných v procesno-právnom predpise prameniacom v čl. 46 ods. 4 ústavy je uvedená ochrana subjektívnym právam sťažovateľa poskytovaná. Táto premisa však platí iba vtedy, pokiaľ prípadný chybný (nezákonný) záver správneho súdu o type konania, v ktorom je možné účinnú ochranu subjektívnym právam sťažovateľa poskytnúť, nemá za následok definitívne vylúčenie možnosti sťažovateľa iniciovať začatie iného (v ponímaní správneho súdu) vhodného typu konania v správnom súdnictve s ohľadom na individuálne okolnosti kauzy.</p> <p>V napadnutom rozsudku najvyšší súd neakceptoval uplatnenie návrhu na obnovu konania sťažovateľmi a odkázal ich na inštitút žaloby opomenutého účastníka podľa § 250b ods. 2 OSP. Vzhľadom na lehotu ustanovenú v § 250b ods. 3 však bolo zrejmé, že v čase, keď najvyšší súd rozhodoval vo veci sťažovateľov, títo už žalobu podľa § 250b ods. 2 OSP nemohli účinne uplatniť. Postup najvyššieho súdu a právny názor, na ktorom založil svoj rozsudok, viedli priamo k zmareniu ochrany subjektívnych práv sťažovateľov ako adresátov výkonu verejnej správy.</p> <p>Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Vo vzťahu k namietanému porušeniu ďalších práv sťažovateľov sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov a zrušenie rozsudku najvyššieho súdu sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedených práv.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	III. ÚS 734/2017
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces účastník konania obnova konania-v správnom konaní podmienky konania arbitrárnosť práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo na nedotknuteľnosť obydlia práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo vlastníť majetok správne súdnictvo práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo na nedotknuteľnosť osoby, súkromia správne konanie-účastník v správnom konaní

spisová značka	IV. ÚS 491/2018
populárny názov	Hmotnoprávny a procesnoprávny charakter lehoty
sudca spravodajca	Ladislav Orosz
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a	Nález - Nález

spôsob vybavenia	
dátum rozhodnutia	31.01.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov
analytická právna veta	Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov aj napriek tomu, že obsahuje viacero inštitútov verejnoprávnej povahy, upravuje aj vzájomné práva a povinnosti medzi subjektmi súkromného práva, na ktoré nemožno hľadiť optikou verejného práva. Vzťahy medzi výrobcami elektriny s právom na podporu a prevádzkovateľmi regionálnej distribučnej sústavy sú súkromnoprávneho charakteru, preto aj lehoty na plnenie povinností medzi týmito súkromnoprávnymi subjektmi sú hmotnoprávneho charakteru. Z ústavného hľadiska je totiž neutržateľný právny záver o procesno-právnom charaktere lehoty ustanovenej v § 4 ods. 2 písm. c) zákona (v znení účinnom do 31. 12. 2018) vyvodený len z odkazu na použitie Správneho poriadku (obsiahnutého v § 17 ods., 1 zákona), t. j. právneho predpisu verejnoprávneho charakteru, a zo stanoviska Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorý nie je kompetentný podávať všeobecne záväzné výklady právnych predpisov.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka ako prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy bola v konaní vedenom okresným súdom žalovanou stranou, proti ktorej sa výrobca elektriny s právom na podporu domáhal zaplatenia sumy 615,45 € s úrokom z omeškania z titulu podpory elektriny vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie (doplatku) v zmysle § 4 ods. 1 písm. c) zákona o podpore obnoviteľných zdrojov energie. Okresný súd napadnutým rozsudkom žalobkyni priznal sumu 615,45 € s úrokom z omeškania. Na základe odvolania podaného sťažovateľkou bol napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdený ako vecne správny napadnutým rozsudkom krajského súdu. O dovolaní sťažovateľky proti napadnutému rozsudku krajského súdu rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že dovolanie odmietol ako procesne neprípustné v súlade s § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku. Predmetom konaní vedených všeobecnými súdmi bolo primárne rozhodovanie o otázke, či si výrobca elektriny s právom na podporu splnil riadne a včas oznamovaciu povinnosť voči sťažovateľke podľa § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE, pričom so zodpovedaním tejto otázky súvisel vznik, resp. zánik nároku výrobcu elektriny na vyplatenie podpory za elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie. Podstatou tohto sporu bola totiž otázka, či predmetná lehota má hmotnoprávny alebo procesnoprávny charakter. Sťažovateľka svoj návrh zakladala na dvoch zásadných námietkach, a to námietke nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vo vzťahu k záveru o procesno-právnej lehote na splnenie oznamovacej povinnosti podľa zákona o OZE a námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu. V tejto súvislosti sťažovateľka namietala, že v relevantnom súdnom spise sa nenachádzal žiaden dokument preukazujúci splnenie oznamovacej povinnosti žalobkyňou, resp. odoslanie tohto dokumentu či jeho doručenie sťažovateľke. Vo veci konajúcej všeobecné súdy tak konali podľa sťažovateľky na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, pričom priklonením sa k názoru o procesno-právnej povahe lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti priznali žalobkyni nárok na podporu.
z odôvodnenia	Ústavný súd sa sústredil na posúdenie, či sa krajský súd v napadnutom rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s otázkou právnej povahy lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti vyplývajúcej z § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE (hmotno-právna alebo procesno-právna lehota), ktorá má

v posudzovanej veci primárny význam, keďže s odpoveďou na túto otázku bezprostredne súvisí vznik, resp. zánik nároku výrobcu elektriny s právom na podporu (žalobkyne) na získanie podpory za elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie v príslušnom kalendárnom roku.
V relevantnej časti napadnutého rozsudku krajského súdu sa predovšetkým uvádza, že odvolací súd sa

«46. ... v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a konštatuje správnosť dôvodov (§ 387 ods. 2 CSP).

47. Základným a v podstate jediným problémom v tejto veci je posúdenie včasnosti doručenia oznámenia o uplatnení podpory žalovanému, pretože toto oznámenie žalobca podal na pošte 15. 8. 2014 a žalovanému bolo doručené až 16. 8. 2014.

48. Podľa § 4 ods. 2 zák. č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene niektorých zákonov, výrobca elektriny s právom na podporu je povinný oznámiť ÚRSO a prevádzkovateľovi regionálnej distribučnej sústavy uplatnenie podpory podľa § 3 ods. 1 písm. b/, c/ vrátane predpokladaného množstva dodanej elektriny, vždy k 15. augustu na nasledujúci rok.

49. Je nepochybné, že žalobca toto oznámenie podal na poštovú prepravu 15. 8. 2014 obom subjektom, t. j. ÚRSO i žalovanému.

50. ÚRSO publikoval svoje stanovisko, podľa ktorého táto povinnosť je splnená, ak výrobca elektriny doručí oznámenie o uplatnení a predpokladaného množstva elektriny najneskôr 15. augusta osobne do podateľne ÚRSO, elektronicky alebo faxom alebo najneskôr dňa 15. augusta oznámenie odovzdá na poštovú prepravu.

51. Podľa ustálenej súdnej praxe, ak nie je termín určený presne a jasne, musí sa vychádzať z predpokladu, že podanie bolo urobené v lehote, t. j. v prospech žalobcu.

52. V danom prípade zákonné znenie „k 15. augustu“ pripúšťa rôzny výklad, o čom svedčí aj tento spor.

53. Žalobca postupoval podľa usmernenia ÚRSO, ktoré je v súlade so súdnou praxou.

54. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie preto považoval podanie oznámenia žalovanému za podané v zákonom stanovenej lehote.

55. Odôvodnenie napadnutého rozsudku zodpovedá vtedy platnému ust. § 157 O. s. p., a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné.

56. Ostatné námietky žalovaného a jeho teoretické závery, sú z vyššie uvedeného dôvodu pre rozhodnutie v tejto veci právne bezvýznamné.

57. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti (t. j. okrem zamietajúcej) ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).».

Vzhľadom na to, že krajský súd, aplikujúc postup podľa § 387 ods. 2 CSP, sa v odôvodnení napadnutého rozsudku stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa, ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu, v ktorej sa uvádza:

«Obrana žalovaného v konaní nebola úspešná, ktorý tvrdil, že žalobca si nesplnil všetky povinnosti podľa z. č. 309/2009 Z. z. o podpore, nakoľko v konaní bola

sporná otázka doručenia oznámenia o uplatnení podpory a množstve elektriny ÚRSO, resp. žalovanému, ktoré malo byť doručené alebo podané na poštovú prepravu v zákonom stanovenej lehote, t. j. k 15. augustu kalendárneho roka. Žalovaný ako prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy neevidoval voči žalobcovi k predmetnému dátumu 15. augusta príslušného roka včasné splnenie si jeho povinnosti ako výrobcu v zmysle ust. § 4 ods. 2 písm. c) zákona o podpore. Uvedená zásielka bola podaná na poštovú prepravu dňa 15. 8. 2014 sa dostala žalovanému do dispozičnej sféry až dňa 16. 8. 2014. V tejto veci súd má za to, že žalobca si túto povinnosť splnil, vychádzal aj zo stanoviska ÚRSO zverejneného na jeho webovom sídle (čl. v spise 20), k splneniu povinnosti podľa § 4 ods. 2 písm. c) zákona o podpore vyplýva, že pre splnenie tejto povinnosti je potrebné, aby bolo oznámenie o uplatnení podpory a množstve elektriny ÚRSO doručené alebo podané na poštovú prepravu v zákonom stanovenej lehote, t. j. k 15. augustu príslušného roka. Žalobca oznámenie o uplatnení podpory a množstve elektriny pre rok 2015 podal na poštovú prepravu dňa 15. 8. 2014. Pri posudzovaní tejto lehoty žalovaným namietanej ako hmotnoprávnej, súd vychádzal v prvom rade z ust. § 17 z. č. 309/2009 Z. z. o podpore, ktorý ustanovuje „na konanie podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak“, ktorý je procesnoprávnym predpisom a taktiež zo samotného zverejneného stanoviska ÚRSO, kde nie je možné vykladať „lehotu do 15. 8. kalendárneho roka“ uvedenú v zákone raz voči orgánu verejnej správy (ÚRSO) za procesnú lehotu, kde stačí dodržať túto lehotu podaním na poštovú prepravu aj v tento deň, a v druhom prípade voči subjektu súkromného práva (žalovanému), ktorý tvrdí a je toho názoru, že ide o hmotnoprávnu lehotu, ktorej nedodržaním zaniklo právo žalobcu na podporu.»

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie obsiahnuté v napadnutom rozsudku krajského súdu z pohľadu záruk obsiahnutých v práve na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces k primárnej otázke povahy zákonom stanovenej lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti [§ 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE] neobstojí (a to ani v spojení s napadnutým rozsudkom okresného súdu, pozn.).

Z citovaných častí odôvodnení obsiahnutých v napadnutom rozsudku okresného súdu (s ktorým sa krajský súd stotožnil) a napadnutom rozsudku krajského súdu vyplýva rovnaké posúdenie lehoty „k 15. augustu“ ako lehoty procesno-právnej, a to na podklade dvoch podstatných argumentov, a síce procesno-právneho charakteru predpisu, na ktorý odkazuje § 17 ods. 1 zákona o OZE, a výkladového stanoviska ÚRSO.

V odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu sťažovateľka namietala, (obdobne ako v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu), že vzťah medzi stranami sporu v predmetnej veci je výlučne súkromno-právny, čo vylučuje aplikáciu ustanovení Správneho poriadku, a ďalej aj to, že stanovisko ÚRSO nemá záväzný charakter (body 12 až 14 napadnutého rozsudku krajského súdu). V bode 15 napadnutého rozsudku krajského súdu sa nachádza ďalej argumentácia sťažovateľky, podľa ktorej je pre určenie právnej povahy spornej lehoty rozhodujúca aj samotná povaha právnej normy, ako aj jej vplyv na existenciu nároku na uplatnenie práva na podporu (vyvolanie následkov v oblasti hmotného práva).

Keďže predmetom konania pred všeobecnými súdmi boli nároky žalobkyne na vyplatenie podpory za elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie, ústavný súd v ďalšom považuje za potrebné poukázať na závery vyslovené v náleze sp. zn. PL. ÚS 50/2015 z 22. marca 2017, ktorým rozhodol o návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky vo veci namietaného nesúladu § 4 ods. 3 zákona o OZE s ústavou a Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tak, že mu nevyhovelo. Závery obsiahnuté v označenom náleze majú zásadný význam aj pre formulovanie záverov vo veci sťažovateľky.

Ústavný súd v odôvodnení nálezu sp. zn. PL. ÚS 50/2015 z 22. marca 2017 zdôraznil, že zákon o OZE aj napriek tomu, že obsahuje viacero inštitútov verejnoprávnej povahy, upravuje aj vzájomné práva a povinnosti medzi subjektmi súkromného práva, na ktoré nemožno hľadiť optikou verejného práva. K vzťahom súkromnoprávnej povahy ústavný súd priradil predovšetkým vzťahy medzi výrobcami energie z OZE a prevádzkovateľmi regionálnych distribučných sústav, ktoré sú vo svojej podstate regulované ustanovením § 4 ods. 3 zákona o OZE. S prihliadnutím na vnútornú konštrukciu nadväzujúcich ustanovení zákona o OZE ústavný súd vyvodil, že ustanovenia § 4 ods. 2 citovaného zákona vo svojej podstate predstavujú hypotézu právnej normy obsiahnutej v napadnutom ustanovení § 4 ods. 3 zákona o OZE, pričom povinnosti podľa § 4 ods. 2 citovaného zákona majú výrobcovia elektriny primárne vo vzťahu k prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy ako subjektom súkromného práva. Na tom nič nemení skutočnosť, že povinnosť oznámiť skutočnosť, resp. informácie uvedené v § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE majú výrobcovia elektriny z OZE nielen vo vzťahu k prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy, ale aj vo vzťahu k ÚRSO. Cez prizmu súkromnoprávneho vzťahu výrobcu elektriny z OZE a prevádzkovateľa regionálnej distribučnej sústavy je podľa záveru ústavného súdu z hľadiska aplikácie § 4 ods. 3 zákona o podpore OZE podstatný vzťah medzi výrobcami elektriny a prevádzkovateľmi regionálnych distribučných sústav. Tento záver podľa ústavného súdu potvrdzuje predovšetkým skutočnosť, že práva podľa § 4 ods. 1 písm. b) a c) zákona o OZE (ktoré si uplatnila v konkrétnych okolnostiach prejednávanej veci aj žalobkyňa) si výrobcovia elektriny môžu uplatňovať vo vzťahu k prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy, a nie ÚRSO, prípadne inému orgánu verejnej správy (m. m. PL. ÚS 50/2015).

Uvedomujúc si, že medzi výrobcami elektriny z OZE a prevádzkovateľmi regionálnych distribučných sústav môžu v súvislosti s plnením povinností vyplývajúcich z § 4 ods. 2 zákona o OZE, ktoré sú esenciálnym predpokladom uplatnenia ustanovenia § 4 ods. 3 OZE, vzniknúť právne spory súvisiace najmä s otázkou, či si výrobcovia elektriny splnili tieto povinnosti riadne (v zákonom požadovanom rozsahu a kvalite) a včas ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 50/2015 z 22. marca 2017 zdôraznil, že nie je potrebné a ani vhodné, aby arbitrom takýchto sporov subjektov súkromného práva bol zákonom ustanovený orgán verejnej správy. Ústavný súd v označenom náleze tiež zdôraznil, že súkromnoprávny vzťah medzi výrobcami elektriny z OZE a prevádzkovateľmi regionálnych distribučných sústav v súvislosti s uplatňovaním práva na podporu podľa § 4 ods. 1 písm. b) a c) zákona o podpore OZE nie je oslabený, resp. spochybnený tým, že povinnosti pre výrobcov elektriny z OZE, splnenie ktorých je zákonným predpokladom na uplatnenie práva na podporu, sú ustanovené priamo zákonom. Zákonná úprava povinností výrobcov elektriny z OZE je totiž prejavom intervencie štátu, ktoré je v odvetví elektroenergetiky žiaduce (m. m. PL. ÚS 50/2015).

Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného, je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska neutržateľný právny záver vyslovený v napadnutých rozhodnutiach okresného súdu a krajského súdu o procesno-právnom charaktere lehoty ustanovenej v § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE vyvedený len z odkazu na použitie Správneho poriadku (obsiahnutého v § 17 ods., 1 zákona o OZE), t. j. právneho predpisu verejnoprávneho charakteru. Na tomto závere ústavného súdu nič nemôže zmeniť skutočnosť, že okresný súd a krajský súd opreli svoj záver aj o stanovisko ÚRSO, podľa ktorého má sporná lehota procesno-právny charakter.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu sú všeobecné sudy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Ústavný súd môže preto nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol celkom zjavne svojvoľný, prípadne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

Z citovaných častí napadnutých rozsudkov okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že sa v nich stotožnili so stanoviskom, resp. záverom ÚRSO

o procesno-právnom charaktere spornej lehoty, avšak bez toho, aby tento záver sami odôvodnili. Týmto spôsobom sa okresný súd, ako aj krajský súd vzdali svojho postavenia orgánu verejnej moci, ktorý je povolaný zákony nielen aplikovať, ale ich aj (ústavne-konformným spôsobom) vykladať. Ústavný súd sa v tejto súvislosti stotožňuje s tvrdením sťažovateľky, podľa ktorého ÚRSO nie je ako orgán štátnej správy s pôsobnosťou na úseku regulácie sieťových odvetví kompetentný podávať výklad všeobecne záväzných právnych noriem. Navyše, ÚRSO vo svojom stanovisku prezentuje len záver o tom, že lehota vyplývajúca z § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE je procesno-právna, avšak bez toho, aby zároveň uviedol, na podklade akých dôvodov k tomuto záveru sám dospel. Za určitých okolností nepochybne možno záver všeobecného súdu založený na stotožnení sa s výkladom právnej normy podaným orgánom štátnej správy považovať za ústavne akceptovateľný. Táto možnosť však je v posudzovanej veci *a priori* vylúčená, keďže stanovisko ÚRSO (orgánu štátnej správy) k právnej povahe lehoty podľa § 4 ods. 2 písm. c) zákona o OZE, z ktorého okresný súd a krajský súd vo veci sťažovateľky vychádzali, nie je vôbec odôvodnené.

Ústavný súd považuje v posudzovanej veci za podstatnú tiež skutočnosť, že záver vo veci sťažovateľky konajúcich všeobecných súdov k právnej povahe lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti opierajúci sa o § 17 ods. 1 zákona o OZE, podľa ktorého na konanie podľa zákona o OZE sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak, nereflektuje súkromno-právny charakter vzťahu medzi žalobkyňou ako výrobcom elektriny z OZE a sťažovateľkou ako prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 1 ods. 1 Správneho poriadku, podľa ktorého sa tento zákon vzťahuje na konanie, v ktorom v oblasti verejnej správy správne orgány rozhodujú o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

Keďže v predmetnej veci si žalobkyňa uplatňovala proti sťažovateľke ako súkromnému subjektu a nie orgánu verejnej správy (k tomu pozri aj závery obsiahnuté v náleze sp. zn. PL. ÚS 50/2015 z 22. marca 2017) svoj nárok na poskytnutie podpory podľa zákona o OZE, nemožno považovať odkaz všeobecných súdov na procesno-právny predpis upravujúci konanie v oblasti verejnej správy z ústavného hľadiska za akceptovateľný.

Vychádzajúc z (podľa názoru ústavného súdu) nie celkom dostatočného odlišenia inštitútu zániku práva na podporu *ex lege* a inštitútu zániku nároku na poskytnutie podpory v zákone o OZE ústavný súd považoval za žiaduce uviesť aj ďalšie skutočnosti relevantné pre rozhodovanie o veci sťažovateľky.

V súlade s § 4 ods. 3 zákona o OZE výrobca elektriny s právom na podporu, ktorý nesplní povinnosti podľa odseku 2 (vrátane nesplnenia oznamovacej povinnosti, pozn.), si nemôže na elektrinu vyrobenú v danom zariadení na výrobu elektriny uplatniť právo podľa odseku 1 písm. b) a c) na nasledujúci kalendárny rok.

Podľa § 3 ods. 6 zákona o OZE podpora podľa odseku 1 písm. b), c) a d) sa vzťahuje na zariadenia výrobcu elektriny po dobu 15 rokov od času uvedenia zariadenia do prevádzky alebo od roku rekonštrukcie alebo modernizácie technologickej časti zariadenia výrobcu elektriny. Podpora podľa odseku 1 písm. b) a d) sa vzťahuje na zariadenia výrobcu elektriny s celkovým inštalovaným výkonom do 500 kW po celú dobu životnosti zariadenia výrobcu elektriny.

V konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 50/2015 ústavný súd k vzájomnému vzťahu § 4 ods. 3 a § 3 ods. 6 zákona o OZE v konaní sp. zn. PL. ÚS 50/2015 uviedol, že ustanovenia § 4 ods. 3 zákona o OZE nemajú bezprostrednú väzbu na § 3 ods. 6 prvú vetu zákona o OZE, podľa ktorej sa podpora podľa odseku 1 písm. b), c) a d) vzťahuje na zariadenia výrobcu elektriny po dobu 15 rokov od

času uvedenia tohto zariadenia do prevádzky alebo od roku rekonštrukcie alebo modernizácie technologickej časti zariadenia výrobcu elektriny. Právne účinky uplatnenia sankčného mechanizmu ustanoveného v § 4 ods. 3 zákona o podpore OZE z dôvodu nesplnenia povinností ustanovených v § 4 ods. 2 tohto zákona sa vzťahuje totiž len na príslušný kalendárny rok, pričom právo ustanovené v § 3 ods. 6 prvej vete zákona o OZE (v ďalších kalendárnych rokoch) tým nie je dotknuté. Z citovanej časti nálezu ústavného súdu vo vzťahu k uplatňovaniu sankčného mechanizmu za nesplnenie povinností podľa § 4 ods. 2 zákona o OZE vyplýva jednak periodicita oznamovacej povinnosti výrobcov elektriny z OZE, ako aj zrejme odlišnosť medzi právom na podporu a nárokom na podporu na príslušný kalendárny rok (nárokovateľným len po splnení zákonných povinností, pozn.).

Ústavný súd vo veci sp. zn. PL. ÚS 50/2015 taktiež zdôraznil, že sankčný mechanizmus ustanovený v § 4 ods. 3 zákona o OZE spočívajúci v nemožnosti výrobcov elektriny uplatniť si právo na podporu treba odlišiť od mechanizmu vyvolávajúceho zánik práva na podporu, ktorý je špecificky upravený v § 3b ods. 2, 3 a 5 zákona o OZE; ide o mechanizmus, ktorý sa uplatní *ex lege* za predpokladu splnenia tam ustanovených podmienok a výrobcovi elektriny bráni v ďalšom uplatňovaní podpory podľa príslušných ustanovení zákona o podpore OZE.

Dôsledné odlišenie inštitútov zániku práva na podporu a zániku nároku na poskytnutie podpory na príslušný kalendárny rok je podľa názoru ústavného súdu dôležité z hľadiska posúdenia ďalšej okolnosti majúcej podstatný vplyv na záver všeobecného súdu k povahe lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti podľa zákona o OZE, a síce predmetu konania, resp. povahy nároku, ktorý si žalobkyňa ako výrobca elektriny s právom na podporu uplatnila. Pokiaľ totiž prevádzkovateľ distribučnej sústavy pristúpi k uplatneniu sankčného mechanizmu podľa § 4 ods. 3 zákona o OZE, tak výrobcovi elektriny s právom na podporu neumožní úspešne si uplatniť nárok na poskytnutie podpory podľa § 4 ods. 1 písm. c) zákona o OZE na nasledujúci rok, pričom zároveň výrobcu elektriny s právom na podporu *de facto* „zbaví“ nároku na podporu na príslušný kalendárny rok, ale bez toho, aby to malo vplyv aj na existenciu samotného práva na podporu.

Skutočnosti namietané v odvolaní sťažovateľky proti napadnutému rozsudku okresného súdu týkajúce sa povahy právnej normy a jej vplyvu na existenciu uplatňovaného nároku, ako aj povahy jej vzťahu k žalobkyni boli kľúčové pre rozhodnutie krajského súdu, ktorého úlohou bolo primárne zodpovedať otázku právnej povahy (charakteru) lehoty na splnenie oznamovacej povinnosti. Krajský súd však na tieto skutočnosti v napadnutom rozsudku vôbec nereagoval, resp. ich ani inak do svojich záverov nepremietol, naopak konštatoval, že „53. Ostatné námietky žalovaného a jeho teoretické závery, sú z vyššie uvedeného dôvodu pre rozhodnutie v tejto veci právne bezvýznamné.“. Takýto záver ústavný súd považuje za svojvoľný, a preto z ústavného hľadiska neakceptovateľný a neutržateľný.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:

Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom krajského súdu z 30. marca 2017 porušené boli.

Rozsudok krajského súdu z 30. marca 2017 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Priznáva sťažovateľke náhradu trov konania.

použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: PL. ÚS 50/2015</p> <p>Európsky súd pre ľudské práva: Ruiz Torija v. Španielsko, č. 18390/91</p>
súvisiace právne predpisy	zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
klúčové slová	lehota-procesnoprávna orgán-verejnej správy elektroenergetika

spisová značka	IV. ÚS 562/2018
populárny názov	Pokuta za súdivosť
sudca spravodajca	Ladislav Orosz
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	17.01.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 2 Protokol č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 17 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov</p>
analytická právna veta	<p>Princípy, z ktorých vychádza Civilný sporový poriadok a sú obsiahnuté v čl. 1 až čl. 18 CSP, majú byť výkladovými pravidlami napomáhajúcimi určiť obsah pojmov zákonného textu, pričom samy osebe v zásade nemajú normatívny charakter.</p> <p>Z ustanovení druhej vety čl. 5 CSP (princíp zákazu zneužitia práva) vyplýva právomoc súdu sankcionovať procesné úkony priečiace sa zákazu zneužitia práv v rozsahu ustanovenom procesno-právnom kódexom. Procesno-právny kódex pritom môže sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným prietahom v konaní. Citované pravidlo ustanovujúce 3 skupiny procesných úkonov sankcionovateľných v súlade s príslušnou právnou úpravou v sebe inkorporuje podružne princíp legality zakotvený v čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z uvedeného dôvodu nie je možné vyvodzovať procesné sankcie v prípadoch, ktoré konkrétna právna norma Civilného sporového poriadku neprezumuje.</p>
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ ako advokát podal na okresnom súde v mene svojej klientky žalobu na obnovu konania proti uzneseniu vydanému v konaní o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní. Okresný súd žalobu odmietol z dôvodu, že proti predmetnému rozhodnutiu opravný prostriedok obnovy konania nie je prípustný. Zároveň napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi pokutu za súdivosť vo výške 500 eur, tvrdiac zneužitie práva zo strany sťažovateľa, pričom sa odvolal iba na čl. 5 CSP, avšak neuviedol žiadne

	<p>iné konkrétne ustanovenie CSP, ktoré by zakladalo možnosť uložiť v tomto prípade pokutu za súdivosť. Výšku pokuty okresný súd odôvodnil s poukazom na § 102 ods. 2 CSP.</p> <p>Sťažovateľ predostiera dve skupiny námietok. Prvá skupina smeruje proti zákonnosti uloženej pokuty ako takej, ktorá má podľa jeho tvrdenia ústavnoprávnu relevanciu. Druhá skupina jeho námietok zahŕňa vecnú argumentáciu, ktorou sťažovateľ spochybňuje udržateľnosť odôvodnenia okresného súdu týkajúceho sa pojmu „zneužitie práva“ aplikovaného na sťažovateľom podanú žalobu na obnovu konania vo veci nariadenia návratu maloletého do krajiny obvyklého pôvodu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že princípy, z ktorých vychádza Civilný sporový poriadok (obsiahnuté v čl. 1 až čl. 18 CSP) majú byť výkladovými pravidlami napomáhajúcimi určiť obsah pojmov zákonného textu (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 16 a 17.), pričom samy osebe v zásade nemajú normatívny charakter.</p> <p>Z ustanovení druhej vety čl. 5 CSP (princíp zákazu zneužitia práva) vyplýva právomoc súdu sankcionovať procesné úkony priečiace sa zákazu zneužitia práv v rozsahu ustanovenom procesno-právnym kódexom. Procesno-právny kódex pritom môže sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva (i) alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (ii), alebo vedú k nedôvodným prieťahom v konaní (iii). Citované pravidlo ustanovujúce 3 skupiny procesných úkonov sankcionovateľných v súlade s príslušnou právnou úpravou v sebe inkorporuje podružne princíp legality zakotvený v čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z uvedeného dôvodu nie je možné vyvodzovať procesné sankcie v prípadoch, ktoré konkrétna právna norma Civilného sporového poriadku neprezumuje (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 43.).</p> <p>Pokiaľ z citovanej časti odôvodnenia uznesenia o uložení pokuty vyplýva, že jediným zákonným podkladom pre sankcionovanie procesného úkonu podania žaloby na obnovu konania vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu bol čl. 5 CSP, ústavný súd konštatuje, že okresný súd vyvodil procesnú sankciu bez toho, aby to konkrétna právna norma Civilného sporového poriadku prezumovala. Uvedený postup okresného súdu, ktorému v zásade chýba legalita, je preto svojvoľný a arbitrárny a zasahuje do základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj do jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>Ústavne neudržateľný postup okresného súdu vyznačujúci sa nedostatkom zákonného podkladu pre uloženie procesnej sankcie sa prejavil v ďalšej časti citovaného uznesenia o pokute, a to mäťúcim kvalifikovaním procesného úkonu sťažovateľa, ktorý nesie v sebe prvky zneužitia práva (i) a zároveň slúži aj na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie práva (ii) [bod 23 uznesenia o pokute]. Navyše, mäťúcim je aj odôvodnenie okresného súdu vyplývajúce z bodu 5 uznesenia o pokute, ktoré sa vzťahuje na určenie výšky poriadkovej pokuty (§ 102 ods. 2 CSP), ktorá sa ukladá v spojení s § 102 ods. 1 CSP za porušenie procesnej povinnosti – teda konanie alebo opomenutie, ktorým dochádza k sťažaniu postupu konania a v konečnom dôsledku aj k predĺženiu predmetného konania (k tomu pozri ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 371.), teda vo svojej podstate za procesné úkony, ktoré vedú k nedôvodným prieťahom v konaní (iii). Cieľom právnej úpravy poriadkovej pokuty ukladanej podľa § 102 ods. 2 CSP je tak zabezpečiť, aby vec bola rozhodnutá bez zbytočných prieťahov.</p>

Vychádzajúc z citovanej časti uznesenia o pokute nemožno za ústavne neudržateľné považovať také závery okresného súdu, na základe ktorých procesný úkon sťažovateľa kvalifikuje (bez zákonného podkladu) ako zneužitie práva a zároveň aj ako úkon slúžiaci na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie práva, pričom zároveň ako procesnú sankciu za tento procesný úkon uloží poriadkovú pokutu, ktorá sa v súlade s príslušným ustanovením § 102 ods. 2 CSP (na ktoré okresný súd v uznesení o pokute odkazuje) ukladá za porušenie procesnej povinnosti, ktorým dochádza k predĺženiu predmetného konania.

Navyše, berúc do úvahy podstatnú časť odôvodnenia okresného súdu (body 6 až 23), zrejším úmyslom okresného súdu bolo sankcionovať (aj keď bez zákonného podkladu) procesný úkon sťažovateľa – podanie žaloby na obnovu konania, ktorá bola okresným súdom vyhodnotená ako zjavne neprípustná, teda ako procesný úkon vedúci k bezúspešnému uplatňovaniu práva.

Keďže súdivosť možno charakterizovať ako bezúčelové, formálne a zjavne bezúspešné uplatňovanie „práva“ (ŠTEVČEK, M. Mala herba cito crescit alebo keď dvaja robia to isté... In: Bulletin Slovenskej advokácie. 2016, roč. XXII, č. 4, s. 22.) a s prihliadnutím na skutočnosť, že zmyslom pokuty za súdivosť je trestanie zneužitia právnych prostriedkov, možno v súlade s dosiaľ uvedeným v konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu identifikovať skutočný úmysel okresného súdu potrestať sťažovateľa za „formálne“ využitie mimoriadneho opravného prostriedku, a teda uložiť mu „pokutu za súdivosť“, ktorú však zákonná úprava Civilného sporového poriadku v súvislosti so sankcionovaním bezúspešného uplatňovania „práva“ pripúšťa len v prípadoch ustanovených v § 58 CSP (šikanózna alebo zjavne bezdôvodná námietka zaujatosti) a v § 452 ods. 2 CSP (podanie dovolania v zmysle § 452 ods. 1 CSP).

Uznesením o pokute z 18. júla 2018 okresný súd v zásade sankcionoval sťažovateľa za legitímne uplatňovanie práva na súdnu ochranu, resp. opodstatnené využitie mimoriadneho opravného prostriedku. Keďže sankčnému postihu v konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu zjavne chýba zákonný podklad, je pre posúdenie ústavnej udržateľnosti postupu okresného súdu právne irelevantná ním prezentovaná argumentácia, podľa ktorej sťažovateľ mal vedieť, že súd ním podanú žalobu odmietne, keďže zjavne smeruje proti rozhodnutiu, kde to zákon neprípúšťa. Naopak, podstatným bolo to, že sankcionovanie procesného úkonu podania (podľa názoru okresného súdu) zjavne neprípustnej žaloby na obnovu konania vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu v príslušnom procesnom kódexe absentuje.

Vzhľadom na dosiaľ uvedené ústavný súd konštatuje, že interpretačný prístup k príslušným ustanoveniam Civilného sporového poriadku uplatnený okresným súdom nespĺňa atribúty reálneho naplnenia obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie tak, ako sú vymedzené v stabilizovanej judikatúre ústavného súdu.

Pokiaľ okresný súd uložil procesnú sankciu za podanie žaloby na obnovu konania v návratovom konaní, vyvodil jej uloženie z právnej situácie, ktorá nie je konkrétnou právnou normou Civilného sporového poriadku prezumovaná, čo zakladá dôvod na to, aby ústavný súd kvalifikoval namietaný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako arbitrárny, v dôsledku ktorého došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:

Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného

	súdu porušené boli. Uznesenie okresného súdu z 18. júla 2018 zrušuje. Priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 41/2015, II. ÚS 374/06, II. ÚS 195/06
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	pokuta-poriadková občianske súdne konanie pokuta-uloženie

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.